

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Пряшівський університет (м. Пряшів, Словаччина)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України
Науковий університет імені Етвеша Лоранда
(м. Будапешт, Угорщина)
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохова, Польща)
Інститут педагогіки і психології
Університету імені Яна Кохановського в Кельціх (Польща)
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»

ОСВІТА І ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Збірник тез доповідей
за матеріалами VI Міжнародної науково-практичної
конференції 27-28 жовтня 2022 року

Україна, Мукачево
27-28 жовтня 2022 р.

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(Протокол № 9 від 21 листопада 2022 р.)

Рецензенти:

Хомич Лідія Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);

Стахів Марія Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, Львівський національний університет ім. Івана Франка (м. Львів).

Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 жовтня 2022 р., Мукачєво / Ред.кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачєво: Вид-во МДУ, 2022. – 402 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції». Учасниками конференції запропоновано до обговорення проблеми розвитку загальноосвітньої та вищої школи, освіти дорослих та професійної активності фахівців.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів, які займаються проблемами національної освіти в умовах інтеграції в європейський і міжнародний освітній простір.

Редакційна колегія:

Щербан Т. Д. – д.психол.н., професор (голова), Гоблик В. В. – д.е.н., професор, Товканець Г. В. – д.пед.н., професор; Кобаль В. І. – к.пед.н., доцент; Горват М.В. – к.пед.н., доцент, Мочан Т. М. – к.пед.н., доцент, Фенчак Л. М. – к.пед.н., доцент.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

<i>ПЕЛЕНІЄНЕ А.</i> ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У ЛИТВИ.....	264
<i>ПЕРМІНОВА Л.А.</i> УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ЗАСІБ САМОВИРАЖЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОЇ ОСОБИСТОСТІ	265
<i>ПОКАЛЮК В. М.</i> ДОКУМЕНТИ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ПРОБЛЕМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	268
<i>ПОСТРИГАЧ Н. О.</i> ІМПЕРАТИВ ЯКОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ ТУРЕЧЧИНИ	270
<i>ПРИМАКОВА В.</i> ОСВІТА УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НА ПРИКЛАДІ ЛИТВИ.....	273
<i>ПРОДАН О.В., ПОПОВИЧ О.М.</i> СИСТЕМА РОБОТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПРОФЕСІЇ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	274
<i>РЕНДЗЕЙ В.М., ФЕНЧАК Л.М.</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	277
<i>РЕПКО І.П., КАТРЕЧКО А.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК СКЛАДОВОЇ САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ.....	281
<i>РЕПКО І.П., КОЛОМІЄЦЬ Я.М.</i> КРЕАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ І УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	283
<i>РЕШКО В. Й., КУЗЬМА-КАЧУР М.І.</i> ГЕОГРАФІЧНІ КАРТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ КАРТОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ	285
<i>РИБІНЧУК Г. В.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ.....	288
<i>РОМАНЮК М.В., ЛАЛАК Н. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	290
<i>РУДНИЦЬКА А.М.</i> ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТІВ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	293
<i>РУСИН Н.М., ТРИКОЗ В.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З РОДИНОЮ ПО РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	295
<i>РУСИН Н.М., ЧЕХ Н.М.</i> РАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ ЗІ СВІТОМ ПРОФЕСІЙ.....	297
<i>САВКА Я. А., МАЙБОРОДА І. Е.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО- ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	299

жать: постановка завдання, формування робочої групи, планування та розподіл завдань, свобода дій, заохочення, організаційна підтримка, право на помилку, повагу партнерів [4].

Основною небезпекою для креативності є різного роду рутинна, здатна гальмувати прояви креативного мислення – від народження ідей та його реалізації як готового продукту. Формувати творчі здібності необхідно, ґрунтуючись на формуванні особистості, здатності вирішувати різноманітні проблеми.

Отже, можна дійти висновку у тому, що ідея креативного управління дедалі глибше проникає в сучасний менеджмент, стаючи не поодиноким прикладом виняткових особистостей, а повноцінною наукою, яка рік у рік нарощує свій емпіричний і практичний потенціал. Сучасні заклади освіти зможуть досягти успіху тільки в тому разі, якщо буде задоволено вимогу різнобічної підготовки як персоналу, так й менеджерів, які будуть синергетично взаємодіяти задля досягнення поставленої мети.

Список використаних джерел

1. Окорський В. П., Валюх А. М. Креативний менеджмент: Підручник. Рівне : НУВГП, 2017. 344 с.
2. Грибова В. М. Корпоративна стратегія управління інноваціями. *Економіка розвитку*. 2003. № 3. С. 29–34.
3. Кузьмін О. Є. Креативний менеджмент: Навч. посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2010. 124 с.
4. Харцій О. М. Розвиток креативного потенціалу у майбутніх менеджерів організації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Київ, 2007. 20 с

»
РЕШКО В. Й.,
КУЗЬМА-КАЧУР М.І.

Мукачівський державний університет, Україна

ГЕОГРАФІЧНІ КАРТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ КАРТОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ

Серед переліку компетентностей, якими мають оволодіти здобувачі початкової освіти є природознавча. Предметна природознавча

компетентність – особистісне утворення, що характеризує здатність учня розв'язувати доступні соціально і особистісно значущі практичні та пізнавальні проблемні задачі, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин «людина – природа». Компонентом природознавчої компетентності є знання карти та вміння користуватися нею, які дають змогу орієнтуватися в географічному просторі, черпати з неї найрізноманітнішу географічну інформацію: про розміщення об'єктів, їх розміри, склад, віддаленість один від одного та ін.

Пропедевтичну підготовку здобувачів початкової освіти до вивчення географії здійснюють ще в початковій школі на уроках природничої освітньої галузі курсу «Я досліджую світ».

Важлива властивість карт – можливість моделювання явищ, недоступних безпосередньому спостереженню, які сховані в надрах землі або відбуваються в атмосфері (карти геологічні, синоптичні, кліматичні та ін.). Водночас, з позицій сучасної методики викладання природничої освітньої галузі, карта є триєдиним засобом навчання: вона служить об'єктом вивчення, засобом наочності та джерелом знань про географічні явища, що вивчаються. Всі три компоненти картографічних знань взаємозв'язані й взаємодіють один з одним, оскільки, не знаючи карти, неможливо використовувати її як засіб наочності та джерело знань.

Робота ж з картою як джерелом знань сприяє удосконаленню знань про саму карту. Тим не менше вихідним, ведучим компонентом картографічних знань є знання самої карти. З цієї причини використанню карти як засобу наочності та джерела знань передують робота по вивченню її як об'єкта пізнання, тобто по формуванню картографічних знань.

На думку Т. Байбари [1], географічні карти закономірно розглядати як наочні образно-знакові моделі. Їм притаманні основні риси моделей взагалі:

- абстрагування від цілого для дослідження частини – конкретної території, конкретних явищ і процесів;
- спрощення, що полягає у відмові від урахування багатьох характеристик і зв'язків та в збереженні деяких, найбільш сутєвих;
- узагальнення, що має на увазі виділення спільних ознак і властивостей та ін.

Ці абстракції сприяють глибшому пізнанню явищ, що зображуються на географічних картах.

З елементами картографічної грамоти учні ознайомлять уже у першому класі в інтегрованому курсі «Я досліджую світ». При вивченні теми «Україна – моя країна» у переліку очікуваних резуль-

татів навчальних досягнень учнів виділено: «учень описує Україну, її найважливіші географічні об'єкти, показує розташування України на карті» [2].

Формування картографічних знань та умінь молодших школярів потребує цілеспрямованої роботи, яка згідно із чинною навчальною програмою здійснюється в такій послідовності:

а) горизонт, сторони горизонту (визначення сторін горизонту за Сонцем і за компасом);

б) план предмета, масштаб плану предмета (креслення плану предмета, визначення розмірів предмета за масштабом);

в) план місцевості, умовні знаки плану місцевості, масштаб плану місцевості, сторони горизонту на плані місцевості (креслення найпростішого плану місцевості, читання плану місцевості, визначення відстані за планом);

г) географічна карта, умовні знаки карти, масштаб карти, сторони горизонту на карті (визначення сторін горизонту на карті, визначення відстані за картою, читання карти).

До шляхів удосконалення процесу формування в учнів вміння працювати з географічними картами та підвищення рівня картографічних знань учнів молодшого шкільного віку належать [3]:

1. Використання географічних карт як триединого засобу навчання: вони служать об'єктом вивчення, засобом наочності й джерелом знань.

2. Поетапне, цілеспрямоване формування в учнів уміння працювати з географічними картами.

3. Організація роботи з контурними картами.

4. Виконання учнями додаткових орієнтувальних завдань на закріплення картографічних знань та вмінь.

Успішна робота з картою вимагає не тільки її читання, але й розуміння. Розуміння карти – це тлумачення співвідношень географічних об'єктів і явищ, зображених на карті, встановлення зв'язків між ними за допомогою використання теоретичних географічних знань. Розуміння карти є вищою формою прояву картографічних знань. Формується воно в учнів не одразу, а шляхом тривалих вправлянь. Як і будь-який мислительний процес, це відбувається внаслідок низки розумових операцій – порівняння, аналізу, синтезу, умовисновків, що спираються на знання карти та теоретичні географічні знання.

Таким чином, всю навчальну роботу з географічними картами в початковій школі можна звести до вирішення трьох основних завдань: навчити дітей розуміти карту; домогтися, щоб учні добре знали її; навчити їх читати карту.

Список використаних джерел

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: Навчальний посібник/Т.М. Байбара – К.: Веселка, 1998. – 334 с.
2. Орієнтовне календарно-тематичне планування уроків з інтегрованого предмету «Я досліджую світ». UR: <https://svitdovkola.org/metodic/kalendarne-planuvannia.pdf>.
3. Аквилева Г.Н., Клепинина З.А. Методика преподавания естествознания в начальной школе: UR: <https://tehteh.ru/wp-content/uploads/2020/03/Akvileva-G.-N.-Klepinina-3.-A.-Metodika-prepodavaniya-estestvoznaniya-v-nachalnoj-shkole.pdf>

»

РИБИЧУК Г. В.

Мукачівський державний університет, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Пріоритетним завданням сучасної системи освіти є підготовка кваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця, який не лише володіє певним рівнем знань, умінь і навичок, але й може практично застосувати їх для успішного досягнення поставленої мети. В контексті сьогодення якісна професійна освіта має забезпечувати формування сукупності інтегрованих знань, умінь та якостей особистості – професійну компетентність фахівця. В цих умовах розширюється уявлення про зміст та роль управлінської діяльності керівника ЗЗСО. Актуальною на сьогодні стає проблема формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів освіти.

На думку І. Бойко, саме від комунікативної компетентності залежить здатність людини досягати цілей в соціальному житті, успішно діяти в соціально гетерогенних групах і, зрештою, досягати самореалізації в сучасному полікультурному суспільстві [1]. І. Рябець вважає, що максимальна реалізація комунікативного потенціалу керівника-освітянина в полікультурному освітньому просторі залежить саме від його комунікативної компетентності. Комунікативна компетентність – це інтегративне особистісне утворення, що виявляється в процесі комунікації як здатність ак-

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>